

Özet

Bizans'ın Hunlar, Atilla, Göktürk ve Avarlarla ilişkilerini açıklayabilmek

Tarihte Bizans'la münasebeti olan ilk Türk Devleti Hunlar olmuştur. Hunlarla ilgili bilgiler 4. asrın başından itibaren Bizans kaynaklarına yansımıştır. 374 yılından sonra Hunlar, Karadeniz'in kuzeyine doğru ilerlemişlerdir. Bu olay Büyük Kavimler göçüne sebep olduğu gibi Hunların Tuna'nın güneyindeki Bizans topraklarını tanımasını da sağlamıştır. 5. yüzyılın ilk çeyreğinde Hunlar, Bizans Devletini kendilerine haraç öder duruma getirmişlerdir. Hun imparatoru Atilla, 441 yılında düzenlediği Balkan seferiyle Bizans'a ait Tuna nehri kenarındaki pek çok kaleyi Hun idaresine bağlamıştır. Atilla, Bizans'ın başkenti İstanbul'u da kuşatmış, ancak inşaatı yeni tamamlanmış olan dış surların tahkimatı nedeniyle başarılı olamamıştır. Bunun üzerine Atilla Bizans ile anlaşma yapmayı tercih ederek ölüm tarihi olan 453 yılına kadar askeri faaliyetlerini Bizans'a değil, Batı Roma İmparatorluğuna yöneltmiştir. Göktürk-Bizans ilişkilerine dair kaynaklar 567-576 yılları arasında bilgi verir. Bizans'la Göktürkler arasındaki dostluk anlaşmasının ve işbirliğinin esasını ortak rakip olarak algılanan Sasanilere karşı ittifak oluşturur. Bizans'ın 557-805 yılları arasında yoğun ilişkide olduğu diğer bir Türk kavmi de Avarlardır. Avarların, Asya Avarları olarak bilinen kolu Moğol asıllı iken Avrupa Avarları olarak bilinen kısmı ise Türk asıllıdır. Bizans'ın Avarlarla ilişki kurmasının sebebi Bizans topraklarına saldırılarda bulunan Kutrigurlar, Slav ve Bulgarlara karşı önlem almak içindir. Bizans bu amacına Tuna bölgesinde Avarlara yıllık haraç ödeyerek ulaşmıştır. 6. yüzyılın yarısında İtalya'da hakimiyeti ele geçirerek Batı Balkanlara doğru yayılan Lombardlara karşı Bizans Devleti Avarları Panonya bölgesine yerleştirmiştir. Ancak Bizans, Avarlara ödediği yıllık haraç miktarını bahane ederek doğuda Sasanilerle olan savaşını tamamladıktan sonra Avarları tehlike olarak algılamıştır. Bunun üzerine Avarlar, bu dönemde Balkanlarda görülen Slavlarla birlikte pek çok Balkan şehri yağmalamış ya da kuşatmıştır. 626 yılında Bizans başkenti İstanbul'da Avarlar, Persler ve Slavların ortak girişiyle kuşatılmış, an-

cak ele geçirilememiştir. Bundan sonra güçlerini yitirmeye başlayan Avarlar, 9. yüzyılın başında etkinliklerini kaybetmişlerdir.

Bizans'ın Bulgarlar ve Hazarlar ile ilişkilerini açıklayabilmek

Atilla'nın 453 yılında ölümü üzerine Hunların Batı Avrupa'dan Karadeniz sahillerine çekilmesiyle burada karşılaştıkları Türk boyu Ogurlarla karışmaları neticesinde Bulgar kavmi oluşmuştur. 630 yılından sonra Kubrat liderliğinde sınırları doğuda Kuban nehri, batıda Dinyeper, kuzeyde Donuç ırmağı ve güneyde Karadeniz ve Azak Denizi ile sınırlı Büyük Bulgaristan birliği oluşturuldu. Ancak Kubrat'ın ölümü üzerine bu birlik dağıldı ve oğullarından İspereh liderliğindeki Bulgarlar 650-670 yılları arasında Bizans kaynaklarında Onglos Türkçede Bucak diye adlandırılan Güney Besarabya'ya geldiler. Böylece Bulgarlar Bizans'la sınırdaş oldular. Bulgarlar, Dobruca'nın güneyinden Bizans topraklarına akınlarda bulunarak Varna'ya kadar olan bölgeyi ele geçirdiler. Bulgarların ilerlemesine askeri yollarla engel olmayan Bizans anlaşma yoluyla eski Bizans topraklarında Bulgar Devletinin kurulmasını kabul etti ve barışı sağladı. Bu barış zaman zaman kesintiye uğramakla birlikte Krum Han'ın (802-814) Bulgar tahtına çıkmasına kadar devam etti. Krum Han, savunma politikasını terk ederek Bizans topraklarına seferler düzenledi. Buna engel olmaya çalışan Bizans imparatoru I. Nikeforos 26 Temmuz 811'de ordusunun büyük bölümü ile birlikte Bulgarlar tarafından öldürülmüştür. Bunun üzerine Karadeniz sahillerindeki Ahyolu, Süzebolu, Eski Zağra ve Mesemvriya Bulgarların eline geçtiği gibi 813 yılında da Krum Han, İstanbul surları önüne kadar gelmiştir. Ancak Omurtag (814-832) babasının saldırı politikasını terk ederek Bizans'la barışı tercih etmiştir. Bulgarların bu politikası 893 yılına kadar devam etmiştir. Bizans ise, bu barış döneminde Bulgarlar arasında Hıristiyanlığın yayılması konusunda faaliyetlerde bulunmuş ve Bulgarlar Boris'in (852-889) önderliğinde 865 yılında Hıristiyanlığı kabul etmişlerdir. Bunu takip eden yıllarda Bulgarlar Slavlaşmaya başlamıştır. Bulgar çarı Simeon (893-927)